

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน 2) ความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ด้านการตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ 3) ความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ 4) สภาพปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ 5) เปรียบเทียบความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีสภาพพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจบางประการต่างกันต่อสภาพที่ควรจะเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์

โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือกำนันผู้ใหญ่บ้านที่กำลังดำรงตำแหน่งในตำบลและหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่นที่มีสำนักสงฆ์ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งมีเขตการปกครอง จำนวน 108 แห่ง ในพื้นที่ 13 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด 140 ราย แยกเป็น กำนัน 43 ราย ผู้ใหญ่บ้าน 97 ราย โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ โปรแกรม Statistical Package for the Social Science (SPSS for Windows) ใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและทดสอบสมมติฐานผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

1.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉลี่ยกำนันผู้ใหญ่บ้านมีอายุ 50.9 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 6.3 ปี และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5.3 คน

1.1.2 สภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักคือเกษตรกร การถือครองที่ดิน เฉลี่ย 36.4 ไร่ รายได้ที่เป็นเงินสดจากการเกษตรเฉลี่ย 70,400 บาท และรายได้ที่เป็นเงินสดนอกจากการเกษตรเฉลี่ย 48,392.86 บาท

1.2 ความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ พบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านเกือบทั้งหมดเห็นด้วยอย่างยิ่งถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ ด้วยเหตุผลที่ได้ทราบถึงผลเสียของการที่ทรัพยากรป่าถูกทำลายทำให้เกิดความแห้งแล้ง สัตว์ป่าบางชนิดที่เคยมีอยู่มากมายลดจำนวนลงและสูญพันธุ์ไปในที่สุด เกิดอุทกภัยเนื่องจากเมื่อฝนตกลงมาไม่มีสิ่งดูดซับน้ำฝนหรือชะลอการไหลแรงของน้ำฝน ทำให้เกิดการพังทลายของหน้าดิน ระบบนิเวศของป่าเสียความสมดุล นอกจากนี้กำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยจะต้องเพิ่มมากขึ้นกว่านี้จึงจะทำให้ประเทศมีความอุดมสมบูรณ์

1.3 ความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการใช้ประโยชน์ของราษฎรจากทรัพยากรป่าไม้ที่สำนักสงฆ์อนุรักษ์

จากการศึกษาพบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านได้ให้ความเห็นถึงสภาพเป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการใช้ประโยชน์ของราษฎร ดังนี้

1.3.1 การใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือการพักผ่อนหย่อนใจ ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าราษฎรได้ใช้ประโยชน์ เฉลี่ย 107.2 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรเข้าไปใช้ประโยชน์มากขึ้นเป็น เฉลี่ย 135.1 ครั้งต่อปี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.3.2 การใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทำบุญ เฒ่าผี ผังศพ ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าราษฎรได้ใช้ประโยชน์ เฉลี่ย 0.5 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรเข้าไปใช้ประโยชน์ลดลงเป็น เฉลี่ย 0.4 ครั้งต่อปี

1.3.3 การใช้ประโยชน์เพื่อการเก็บผลผลิตจากป่า เพื่อใช้เป็นอาหาร เช่น เห็ดป่า ผักป่า หน่อไม้ ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าราษฎรได้ใช้ประโยชน์ เฉลี่ย 159.1 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรเข้าไปใช้ประโยชน์ในจำนวนครั้งที่ลดลงเป็น เฉลี่ย 137.4 ครั้งต่อปี

1.3.4 การใช้เป็นสถานที่เก็บหาสมุนไพรจากป่ามาใช้ประโยชน์ พบว่าในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าราษฎรได้ใช้ประโยชน์ เฉลี่ย 43.0 ครั้งต่อปี ส่วนในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรเข้าไปใช้ประโยชน์จำนวนครั้งที่ลดลงเหลือเฉลี่ย 40.8 ครั้งต่อปี

1.3.5 การเป็นสถานที่เก็บหาไม้ฟืนเพื่อใช้ในครัวเรือน พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าราษฎรได้ใช้ประโยชน์ เฉลี่ย 129.6 ครั้งต่อปี และเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรเข้าไปใช้ประโยชน์ลดลงเป็น เฉลี่ย 93.5 ครั้งต่อปี

1.3.6 การใช้พื้นที่ป่าเป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่าราษฎรได้ใช้ประโยชน์เฉลี่ย 1.5 ครั้งต่อปี และเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็นราษฎรควรเข้าไปใช้ประโยชน์ลดลงเป็น เฉลี่ย 1.2 ครั้งต่อปีเพราะต้องการเก็บความชื้นและรักษาระบบนิเวศ

1.3.7 การใช้เป็นแหล่งปฏิบัติธรรม ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่าราษฎรได้ใช้ประโยชน์เฉลี่ย 43.2 ครั้งต่อปี และเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็นราษฎรควรเข้าไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 53.5 ครั้งต่อปี

1.3.8 การใช้เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติและธรรมชาติของเยาวชนในโรงเรียน ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่าราษฎรได้ใช้ประโยชน์เฉลี่ย 18.5 ครั้งต่อปี และเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็นราษฎรควรเข้าไปใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นเป็น เฉลี่ย 29.0 ครั้งต่อปี

1.4 ความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์

จากการศึกษาพบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านได้ระบุถึงสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ ดังนี้

1.4.1 การเก็บกักรักษาทรัพยากรป่าไม้

1) การสำรวจสภาพป่าและพันธุ์ไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า มีการสำรวจเฉลี่ย 2.4 ครั้งต่อปีในขณะเดียวกัน เห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็นควร สำรวจเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 2.8 ครั้งต่อปี

2) การศึกษาสำรวจถึงพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าการศึกษาศารวจ เฉลี่ย 2.5 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกัน กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็น ควรศึกษาศารวจเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 2.9 ครั้งต่อปี

3) การนำชนิดไม้หรือพืชสมุนไพรที่มีจำนวนน้อยมาใช้ประโยชน์ ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรได้เข้าไปนำชนิดไม้หรือพืชสมุนไพรที่มีจำนวนน้อยมาใช้ประโยชน์ เฉลี่ย 8.3 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกัน เห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็นควรเข้าไปนำชนิดไม้หรือพืชสมุนไพร นำมาใช้ประโยชน์น้อย เฉลี่ยเป็น 7.5 ครั้งต่อปี เพื่อการอนุรักษ์

1.4.2 การบูรณะซ่อมแซมทรัพยากรป่าไม้

1) การนำชนิดไม้ที่มีจำนวนน้อยหรือไม่มีในพื้นที่อนุรักษ์ที่สำนักสงฆ์ดูแล มาปลูกเพิ่มเติม ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่ามีได้มีการนำมาปลูกเพิ่มเติม

เฉลี่ย 2.9 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการนำมาปลูกเพิ่มเติมเพิ่มมากขึ้น เฉลี่ย 3.5 ครั้งต่อปี

2) การนำพืชสมุนไพรที่มีจำนวนน้อยหรือไม่มีในพื้นที่อนุรักษ์ที่สำนักสงฆ์ดูแลมาปลูกเพิ่มเติม ในสภาพที่เป็นจริง กำหนดผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่าได้มีการนำมาปลูกเพิ่มเติมเฉลี่ย 3.9 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการปลูกเพิ่มเติมให้มากขึ้นเป็น เฉลี่ย 5.4 ครั้งต่อปี

1.4.3 การฟื้นฟูสภาพทรัพยากรป่าไม้

1) การปลูกป่าเพิ่มเติมในพื้นที่ที่มีสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายมาก่อน ในสภาพที่เป็นจริง กำหนดผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า การนำมาปลูกเพิ่มเติม เฉลี่ย 1.3 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการปลูกป่าเพิ่มเติมต้นไม้เป็น เฉลี่ย 1.7 ครั้งต่อปี

2) การบำรุงรักษาต้นไม้ที่ปลูกโดยการใส่ปุ๋ยพรวนโคนรอบต้นไม้ ในสภาพที่เป็นจริง เห็นว่า การบำรุงรักษาต้นไม้ที่ปลูก เฉลี่ย 1.0 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่าสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการบำรุงรักษาต้นไม้ที่ปลูกเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 1.2 ครั้งต่อปี

3) การบำรุงรักษาต้นไม้ที่มีอยู่เดิมโดยการใส่ปุ๋ยพรวนโคนรอบต้นไม้ ในสภาพที่เป็นจริง กำหนดผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า การบำรุงรักษาต้นไม้ที่มีอยู่เดิม เฉลี่ย 6.0 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็น ว่า ในสภาพที่ควรจะเป็นควรมี การบำรุงรักษาต้นไม้ที่มีอยู่เดิมให้น้อย เฉลี่ย 1.1 ครั้งต่อปี

4) การตัดแต่งกิ่งต้นไม้ที่ปลูก ในสภาพที่เป็นจริง กำหนดผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า การตัดแต่งกิ่งต้นไม้ที่ปลูก เฉลี่ย 0.8 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ที่ปลูกเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 1.1 ครั้งต่อปี

5) การตัดแต่งกิ่งต้นไม้ที่มีอยู่เดิม ในสภาพที่เป็นจริง กำหนดผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า การตัดแต่งกิ่งต้นไม้ที่มีอยู่เดิม เฉลี่ย 0.8 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็น ว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ที่มีอยู่เดิมเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 1.1 ครั้งต่อปี

1.4.4 การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้

1) การสั่งสอนราษฎรให้หยุดยั้งการทำลายป่า ในสภาพที่เป็นจริง กำหนดผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า มีการสั่งสอนราษฎรให้หยุดยั้งการทำลายป่า เฉลี่ย 288.3 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการสั่งสอนราษฎรให้หยุดยั้งการทำลายป่าเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 313.3 ครั้งต่อปี

2) การสร้างจิตสำนึกโดยการอบรมให้ความรู้แก่ราษฎรในการอนุรักษ์ป่า ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า การสร้างจิตสำนึกโดยการอบรมให้ความรู้แก่ราษฎร เฉลี่ย 289.7 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการสร้างจิตสำนึกโดยการอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าเพิ่มมากขึ้น เฉลี่ย 313.2 ครั้งต่อปี

3) การวางแผนโครงการในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า มีการวางแผนโครงการ เฉลี่ย 3.2 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน เห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการวางแผนโครงการเพิ่มมากขึ้น เฉลี่ย 4.4 ครั้งต่อปี

1.4.5 การป้องกันดูแลทรัพยากรป่าไม้

1) การจัดทำแนวป้องกันไฟ ของสำนักสงฆ์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า การจัดทำแนวป้องกันไฟ เฉลี่ย 1.0 ครั้งต่อปีในขณะที่เดียวกัน เห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการจัดทำแนวป้องกันไฟ เฉลี่ย 1.0 ครั้งต่อปี เหมือนที่ดำเนินการอยู่

2) การตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของสำนักสงฆ์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่ามีการตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ เฉลี่ย 308.4 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็นว่ ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพิ่มมากขึ้น เฉลี่ย 323.1 ครั้งต่อปี

3) การบวชต้นไม้ของสำนักสงฆ์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่ามีการบวชต้นไม้เฉลี่ย 0.5 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันมีความเห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็นควรมีการบวชต้นไม้เพิ่มมากขึ้น เฉลี่ย 1.1 ครั้งต่อปี

1.4.6 การสงวนรักษาทรัพยากรป่าไม้

1) การปฏิบัติตามกฎที่ห้ามประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า โดยเด็ดขาด ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า การปฏิบัติตามกฎ เฉลี่ย 2.5 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกัน มีความเห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็นควรมีการปฏิบัติตามกฎเพิ่มมากขึ้นเป็น เฉลี่ย 2.9 ครั้งต่อปี

2) การใช้ไม้ตามขนาดลักษณะ และจำนวนที่กำหนดให้ใช้ประโยชน์ได้ ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า มีการใช้ตามขนาดลักษณะ เฉลี่ย 2.3 ครั้งต่อปี และเห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการใช้ตามขนาดลักษณะเพิ่มขึ้น เฉลี่ย 2.9 ครั้งต่อปี

1.4.7 การแบ่งเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

1) การกำหนดเขตสำนักสงฆ์เป็นเขตอภัยทานเพิ่มเติม ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า มีการกำหนดเขต เฉลี่ย 0.7 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกัน มีความเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการกำหนดเขตเพิ่มมากขึ้น เฉลี่ย 0.9 ครั้งต่อปี

2) การจัดทำแนวเขตอนุรักษ์ เช่น ปักหลักเขตที่แน่นอน ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า มีการจัดทำแนวเขตอนุรักษ์ เฉลี่ย 0.8 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกัน มีความเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีจัดทำแนวเขตอนุรักษ์เพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 0.9 ครั้งต่อปี

3) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ เฉลี่ย 0.7 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกันมีความเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ควรมีการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 0.8 ครั้งต่อปี

1.5 ความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็น ในการมีส่วนร่วมของราษฎรในการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์

จากการศึกษาพบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้ระบุถึงสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็นในการมีส่วนร่วมดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์

1) การตรวจตราแนวเขตพื้นที่สำนักสงฆ์ ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่าราษฎรมีการร่วมตรวจตราแนวเขตสำนักสงฆ์ เฉลี่ย 265.9 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกันเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรมีการร่วมตรวจตราแนวเขตสำนักสงฆ์ลดลงเหลือเป็น เฉลี่ย 236.9 ครั้งต่อปี

2) การฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายโดยการร่วมกันปลูกป่า ในสภาพที่เป็นจริงกำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่าราษฎรร่วมปลูกป่าเพื่อการฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลาย เฉลี่ย 1.3 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกันเห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรร่วมปลูกป่าเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 1.6 ครั้งต่อปี

3) การตรวจตราแนวกันไฟและแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่มีการปักหลักเขตที่แน่นอน ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรร่วมตรวจตราแนวกันไฟและแนวเขตป่าอนุรักษ์ เฉลี่ย 251.9 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกัน เห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรร่วมตรวจตราแนวกันไฟและแนวเขตป่าอนุรักษ์ลดลงเหลือเป็น เฉลี่ย 219.0 ครั้งต่อปี

4) การเพาะชำกล้าไม้ ดูแลรักษากล้าไม้ ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรมีการร่วมเพาะชำกล้าไม้ ดูแลรักษากล้าไม้ เฉลี่ย 0.5 ครั้งต่อปี ในขณะเดียวกันเห็นว่าในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรร่วมเพาะชำกล้าไม้ ดูแลรักษากล้าไม้เพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 1.2 ครั้งต่อปี

5) การตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบการตัดไม้ ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรมีการร่วมตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบการตัดไม้ เฉลี่ย 243.2 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรมีการร่วมตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบการตัดไม้เพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 270.2 ครั้งต่อปี

6) การบวชต้นไม้ ในสภาพที่เป็นจริง กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรมีการร่วมบวชต้นไม้ เฉลี่ย 0.4 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรมีการร่วมบวชต้นไม้เพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 1.2 ครั้งต่อปี

7) การทอดผ้าป่าต้นไม้และพันธุ์ไม้ กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรมีการร่วมทอดผ้าป่าต้นไม้และพันธุ์ไม้ เฉลี่ย 0.2 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรมีการร่วมทอดผ้าป่าต้นไม้และพันธุ์ไม้เพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 1.1 ครั้งต่อปี

8) การศึกษาปัญหาตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรมีการร่วมศึกษาปัญหาตลอดจนแนวทางการแก้ไข เฉลี่ย 2.8 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรมีการร่วมศึกษาปัญหาตลอดจนแนวทางการแก้ไขเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 3.7 ครั้งต่อปี

9) การวางแผนโครงการในกิจกรรมการอนุรักษ์ กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรมีการร่วมวางแผนโครงการในกิจกรรมการอนุรักษ์ เฉลี่ย 2.5 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรมีการร่วมวางแผนโครงการในกิจกรรมการอนุรักษ์เพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 3.2 ครั้งต่อปี

10) การร่วมปฏิบัติการดำเนินการตามโครงการ กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรมีการร่วมปฏิบัติการดำเนินการตามโครงการเฉลี่ย 2.7 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรมีการร่วมปฏิบัติการดำเนินการตามโครงการเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 3.2 ครั้งต่อปี

11) การติดตามผลการปฏิบัติงาน กำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่า ราษฎรมีการร่วมติดตามผลการปฏิบัติงาน เฉลี่ย 2.7 ครั้งต่อปี ในขณะที่เดียวกันเห็นว่า ในสภาพที่ควรจะเป็น ราษฎรควรมีการร่วมติดตามผลการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นเป็น เฉลี่ย 3.2 ครั้งต่อปี

1.6 ความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นด้านการปฏิบัติของราษฎรตามกฎระเบียบข้อบังคับในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์

จากการศึกษาพบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านได้ระบุถึงสภาพที่เป็นจริง และมีความเห็นต่อสภาพที่ควรจะเป็นในการปฏิบัติของราษฎรตามกฎระเบียบข้อบังคับในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ ดังนี้

กฎระเบียบข้อบังคับในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ที่ราษฎรได้ปฏิบัติตามในสภาพที่เป็นจริง ไม่แตกต่างจากสภาพที่ควรจะเป็นตามความเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือในสภาพที่เป็นจริงมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง และในสภาพที่ควรจะเป็นควรมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ใน 6 เรื่อง ประกอบด้วย การห้ามเผาป่า การบุกรุกพื้นที่ป่า การตัดไม้ในบริเวณวัดวันแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อน การตัดไม้หักยอดดัดวนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อน การล่าสัตว์ป่าทุกชนิดในเขตป่าสำนักสงฆ์ และนำไม้ขนอนไปใช้ประโยชน์ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อน

การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ของราษฎร ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็นแตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือ ในสภาพที่เป็นจริง ไม่มีการปฏิบัติตาม ส่วนในสภาพที่ควรจะเป็นควรมีการปฏิบัติตามบ้าง ใน 1 เรื่อง คือ การห้ามเก็บเศษไม้แห้งไปทำฟืน

การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของราษฎรในสภาพที่เป็นจริงราษฎรไม่มีการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง และในสภาพที่ควรจะเป็นราษฎรก็ไม่ควรห้ามอย่างจริงจัง ใน 1 เรื่อง คือ การห้ามราษฎรเข้าไปเก็บเห็ด เก็บหน่อไม้

1.7 สภาพการประสบปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์

จากการศึกษากำนันผู้ใหญ่บ้านได้ระบุการประสบปัญหาของสำนักสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดังนี้

ปัญหาที่สำนักสงฆ์ประสบในระดับปัญหาน้อย จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่อง สำนักสงฆ์ขาดการสนับสนุนด้านการนำวัสดุ อุปกรณ์ เงินทุน จากหน่วยงานของรัฐ เอกชน เรื่องหน่วยงานราชการไม่ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ เรื่องการใช้ประโยชน์จากป่ามากเกินไป เรื่องราษฎรบางคนไม่มีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของป่า และเรื่องราษฎรบางคนไม่เห็นคุณค่าและความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สำนักสงฆ์ไม่ประสบปัญหาในการอนุรักษ์ จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่องราษฎรบางคนไม่ให้ความร่วมมือกับสำนักสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เรื่องราษฎรบางคน

ไม่ให้ความสำคัญกับกฎระเบียบข้อบังคับของสำนักสงฆ์ เรื่องขาดความสามัคคีพร้อมเพรียงของราษฎรในชุมชน เรื่องสำนักสงฆ์ขาดความรู้และประสบการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และเรื่องความขัดแย้งกับกลุ่มราษฎร

1.8 เปรียบเทียบความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความแตกต่างกันในลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคมเศรษฐกิจต่อสภาพที่ควรจะเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ พบว่า

1) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีขนาดพื้นที่ถือครองแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพที่ควรจะเป็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 เรื่องคือ 1) การใช้ประโยชน์เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือพักผ่อนหย่อนใจสวยงามร่มรื่น และ 2) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยการนำพืชสมุนไพรที่มีจำนวนน้อยหรือไม่มีในพื้นที่อนุรักษ์ที่สำนักสงฆ์ดูแล มาปลูกเพิ่มเติมและมีความคิดเห็นต่อสภาพควรจะเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 1 เรื่อง คือ การใช้ประโยชน์เพื่อการเก็บหาสมุนไพรมาใช้ประโยชน์

2) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพที่ควรจะเป็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 เรื่อง คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดย การนำชนิดไม้หรือพืชสมุนไพรที่มีจำนวนน้อยมาใช้ประโยชน์ และมีความคิดเห็นต่อสภาพที่ควรจะเป็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 เรื่อง คือ 1) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยการวางแผนโครงการในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 2) การปฏิบัติตามกฎที่ห้ามราษฎรเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าโดยเด็ดขาด 3) การมีส่วนร่วมโดยการร่วมตรวจตราแนวกันไฟและแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่มีการปักหลักเขตที่แน่นอน 4) การมีส่วนร่วมโดยการร่วมบวชต้นไม้ และ 5) กฎระเบียบข้อบังคับโดยการห้ามตัดไม้ในบริเวณป่าวันแต่จะได้รับการอนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อน

3) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพที่ควรจะเป็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง คือ การนำต้นไม้หรือพืชสมุนไพรที่มีน้อยมาใช้ประโยชน์

4) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพที่ควรจะเป็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 เรื่อง คือ การตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของสำนักสงฆ์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และมีความคิดเห็นต่อสภาพที่ควรจะเป็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง คือ การปลูกป่าเพิ่มเติมในส่วนที่มีสภาพที่เสื่อมโทรมหรือถูกทำลายมาก่อน

1.9 ผลการพิสูจน์สมมติฐาน

ปฏิเสขสมมติฐานที่ 1 แสดงว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีพื้นที่ถือครองที่ดินที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ควรจะเป็นของสำนักสงฆ์แตกต่างกัน

ปฏิเสขสมมติฐานที่ 2 แสดงว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ควรจะเป็นของสำนักสงฆ์แตกต่างกัน

ปฏิเสขสมมติฐานที่ 3 แสดงว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ควรจะเป็นของสำนักสงฆ์แตกต่างกัน

ปฏิเสขสมมติฐานที่ 4 แสดงว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ควรจะเป็นของสำนักสงฆ์แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่องนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ดังนี้

2.1 สำนักสงฆ์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ควรได้รับการสนับสนุน ได้ดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจังพร้อมทั้งให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ ทั้งด้านวัสดุวิชาการงบประมาณและบุคลากรอย่างพอเพียงทั้งนี้เพื่อให้มีการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้ได้ผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.2 สำนักสงฆ์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์มากขึ้น เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งปฏิบัติธรรมของราษฎรและเยาวชนในโรงเรียน ส่วนการใช้ประโยชน์ควรลดลงได้แก่ การใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทำบุญ เผาผี ผังศพ การเก็บผลผลิตจากป่า เช่น เห็ด ผักอาหาร หน่อไม้ พืชสมุนไพร การเก็บเศษไม้ทำฟืน ไร่เป็นแหล่งน้ำ

2.3 การดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ที่ควรดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การเก็บกักรักษาทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การสำรวจสภาพป่าและพันธุ์ไม้ในพื้นที่อนุรักษ์การศึกษาสำรวจถึงพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ การบูรณะซ่อมแซมทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การนำชนิดไม้และพืชสมุนไพรที่มีจำนวนน้อยหรือไม่มีในพื้นที่อนุรักษ์ที่สำนักสงฆ์ดูแลมาปลูกเพิ่มเติม การฟื้นฟูสภาพทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การปลูกป่าเพิ่มเติมในพื้นที่ที่มีสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายมาก่อน การบำรุงรักษาต้นไม้ที่ปลูกโดยการใส่ปุ๋ยพรวนโคนรอบต้นไม้ การตัดแต่งกิ่งต้นไม้ที่ปลูก และที่มีอยู่เดิม การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การส่งสอนราษฎรให้หยุดยั้งการทำลายป่า การสร้างจิตสำนึกโดยการอบรมให้ความรู้แก่ราษฎรในการอนุรักษ์ป่า และ

การวางแผนโครงการในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า การป้องกันดูแลทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของสำนักสงฆ์ในพื้นที่อนุรักษ์ การบวชต้นไม้ของสำนักสงฆ์ การสงวนรักษาทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎที่ห้ามประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าโดยเด็ดขาด การใช้ไม้ตามขนาดลักษณะ และจำนวนที่กำหนดให้ใช้ประโยชน์ได้ การแบ่งเขตพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ การกำหนดเขตสำนักสงฆ์เป็นเขตอภัยทานเพิ่มเติม การจัดทำแนวเขตอนุรักษ์ เช่น ปักหลักเขตที่แน่นอน และการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน

กิจกรรมที่สำนักสงฆ์ควรได้รับการดำเนินการให้น้อยลง ได้แก่ การเก็บกักรักษาทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย การนำชนิดไม้หรือพืชสมุนไพรที่มีจำนวนน้อยมาใช้ประโยชน์ การฟื้นฟูสภาพทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การบำรุงรักษาต้นไม้ที่มีอยู่เดิมโดยการใส่ปุ๋ยพรวนโคนรอบต้นไม้ การป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การจัดทำแนวป้องกันไฟของสำนักสงฆ์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

2.4 กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ ที่ราษฎรควรมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การร่วมปลูกป่าเพิ่มเพื่อการฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลาย การร่วมเพาะชำกล้าไม้ดูแลรักษากล้าไม้ การร่วมตรวจป่าเพื่อป้องกันการลักลอบการตัดไม้ การร่วมบวชต้นไม้ การร่วมทอดผ้าป่าต้นไม้และพันธุ์ไม้ การร่วมศึกษาปัญหาตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ การร่วมวางแผนโครงการในกิจกรรมการอนุรักษ์ การร่วมปฏิบัติการดำเนินการตามโครงการ และการร่วมติดตามผลการปฏิบัติงาน

กิจกรรมที่ราษฎรควรมีส่วนร่วมลดลง ได้แก่ การร่วมตรวจตราแนวเขตพื้นที่สำนักสงฆ์ และการร่วมตรวจตราแนวกันไฟและแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่มีการปักหลักเขตที่แน่นอน

2.5 การปฏิบัติตามของราษฎรในกฎระเบียบข้อบังคับของสำนักสงฆ์ที่จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างจริงจังในเรื่อง การห้ามเผาป่า การบุกรุกพื้นที่ป่า การตัดไม้ในบริเวณสำนักสงฆ์ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อน การตัดไม้หักยอดดวนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ การล่าสัตว์ทุกชนิดในเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่สำนักสงฆ์ดูแลรักษา และนำไม้ล้มขอนนอนไพรไปใช้ประโยชน์ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อน

2.6 กำหนดผู้ใหญ่บ้านที่มีสำนักสงฆ์อยู่ควรได้รับการฝึกอบรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อการเพิ่มพูนความรู้ทักษะประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการจัดการสำนักสงฆ์อย่างจริงจังทั้งนี้เพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน โดยเฉพาะที่มีขนาดพื้นที่ถือครอง อายุ ระยะเวลา การดำรงตำแหน่งและระดับการศึกษา ได้มีกรอบแนวคิดการวางแผนดำเนินการพัฒนา และสนับสนุนให้สำนักสงฆ์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ปกครอง สามารถแสดง

บทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ไปในทิศทางเดียวกันและได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาถึงแนวทางการร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับราษฎร ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาพระสงฆ์และราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างสมบูรณ์ และเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรศึกษาถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักสงฆ์ เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักสงฆ์ ให้เป็นไปในแนวทางอันเดียวกันและเกิดประโยชน์สูงสุด